

Sygn. akt I C 2264/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 września 2019 roku

Sąd Okręgowy w Świdnicy Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Grażyna Ucińska

Protokolant Sylwia Jurkowska

po rozpoznaniu w dniu 6 września 2019 roku w Świdnicy

na rozprawie

sprawy z powództwa **S. N.**

przeciwko **D. M.**

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli

I. powództwo oddała;

II. nie obciąża powódki kosztami procesu.

Sygn. akt IC 2264/18

UZASADNIENIE

Powódka S. N. wniosła o zobowiązanie pozwanej D. M. do złożenia oświadczenia woli w przedmiocie zwrotnego przeniesienia na powódkę prawa własności nieruchomości w postaci lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w W. przy ulicy (...) składającego się z trzech pokoi, kuchni, łazienki, wc i przedpokoju o łącznej powierzchni 69 m² wraz z przynależną do tego lokalu piwnicą o powierzchni 2,60 m², dla którego Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą nr (...) wraz ze związanym z nim udziałem we własności części wspólnych budynku i działki nr (...) o powierzchni 5,2922 ha, wynoszącym (...), objętym księgą wieczystą nr (...). Domagała się nadto zasądzenia kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu swojego stanowiska wskazała, że w dniu 19 sierpnia 2008r. na mocy umowy darowizny zawartej w formie aktu notarialnego w Kancelarii Notarialnej w W. darowała pozwanej lokal mieszkalny położony w W. przy ul. (...) wraz z przynależną do niego piwnicą, dla którego to lokalu Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą nr (...). W § 5 tejże umowy pozwana ustanowiła na rzecz powódki służebność osobistą dożywotniego i bezpłatnego mieszkania w jednym pokoju, korzystania z kuchni łazienki i toalety. Wartość przedmiotu darowizny ustalona została na 200.000 zł. Po dokonaniu darowizny powódka mieszkała w darowanym lokalu wraz z pozwaną i jej mężem T. M., jednakże z upływem czasu relacje między stronami ulegały pogorszeniu. Postawa pozwanej, która nakazała powódce zająć mniejszy pokój, a następnie ograniczała jej dostęp do pomieszczeń wspólnych, doprowadziła do konfliktu między stronami, który eskalował, gdy pozwana zażądała, by powódka uiszczała należności za korzystanie z mieszkania. Dodatkowo pozwana obciążyła powódkę kosztami wymiany stolarki okiennej w zajmowanym przez nią pokoju. Między stronami dochodziło także do kłótni i awantur. Ostatecznie powódka pismem z dnia 7 grudnia 2018 roku odwołała uczynioną na rzecz pozwanej darowiznę i wezwała ją do przeniesienia na swoją rzecz prawa własności

lokalu w terminie 14 dni. Pozwana nie zareagowała na powyższe oświadczenie, w szczególności nie przeniosła na rzecz powódki prawa własności przedmiotowego lokalu. Co więcej, negatywne zachowania ze strony pozwanej jak i jej męża, po odwołaniu uczynionej darowizny, uległy nasileniu. Zdaniem powódki zatem powyższe powództwo jest uzasadnione.

Pozwana D. M. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie kosztów procesu.

Przyznała fakt darowania jej przez powódkę spornej nieruchomości na podstawie umowy darowizny zawartej przez strony w dniu 19 sierpnia 2008 roku. Zaprzeczyła jednakże, by dopuszczała się zachowań świadczących o rażącej niewdzięczności wobec matki. Wskazywała, że przyczyną wystąpienia przez powódkę z przedmiotowym powództwem są nieporozumienia rodzinne na tle finansowym. Argumentowała, że pogorszenie stanu zdrowia powódki nastąpiło znacznie wcześniej, niż to powódka wskazuje w pozwie, a jego przyczynę stanowiły niewątpliwie problemy finansowe spowodowane poręczeniem wekslowym udzielonym synom, a braciom pozwanej oraz prowadzona wobec powódki egzekucja komornicza. Pozwana wskazywała także, że powódka w toku postępowania sądowego prowadzonego przed Sądem Rejonowym w(...) w sprawie sygn. akt IC 2556/16 wycofała pisemne odwołanie darowizny, co miał potwierdzić reprezentujący ją w tymże postępowaniu profesjonalny pełnomocnik.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny :

W dniu 19 sierpnia 2008 roku powódka S. N. na mocy umowy darowizny zawartej w Kancelarii Notarialnej w W. przed notariuszem J. S., darowała swojej córce – pozwanej D. M. nieruchomość w postaci lokalu mieszkalnego nr (...) składającego się z trzech pokoi, kuchni, łazienki, wc i przedpokoju, o powierzchni użytkowej 69 m², położonego na siódmej kondygnacji (szóstym piętrze) budynku przy ulicy (...) w W. wraz z przynależną do tego lokalu piwnicą o powierzchni 2,60 m², dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w (...) Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą (...), wraz z udziałem we własności wspólnych części budynku i działki nr (...) o powierzchni 5,2922 ha wynoszącym (...), objętym księgą wieczystą nr (...). Jednocześnie w § 5 powyższej umowy darowizny pozwana ustanowiła na rzecz powódki dożywotnią bezpłatną służebność mieszkania polegającą na prawie do korzystania przez nią z jednego pokoju po lewej stronie od wejścia z używalnością kuchni, łazienki i wc.

dowód :

- wypis z aktu notarialnego – umowa darowizny z dnia 19 sierpnia 2008 roku, Rep. (...), k. 5 - 7,
- zeznania świadka A. N., k. 96v. i e-protokół,
- zeznania świadka J. N. (1), k. 97 i e-protokół,
- zeznania świadka J. N. (2), k. 97v. i e-protokół,
- zeznania świadka K. N., k. 97v. i e-protokół,
- przesłuchanie powódki, k. 100 – 101 i e-protokół,
- przesłuchanie pozwanej, k. 101 i e-protokół,

Oprócz pozwanej powódka ma jeszcze dwóch synów – J. N. (1) i A. N.. Obaj bracia nie rościli sobie żadnych praw do darowanego pozwanej lokalu mieszkalnego. Początkowo powódka zajmowała przyznany jej pokój, z czasem strony wspólnie ustaliły, że zajmie ona mniejszy pokój, udostępniając córce i jej rodzinie największy pokój w mieszkaniu, w spornym bowiem lokalu zamieszkiwał także mąż pozwanej T. M. oraz dwoje ich dzieci. Relacje między powódką, córką i jej rodziną początkowo były poprawne. Pozwana pomagała matce, dbała o nią.

dowód :

- odpis wyroku Sądu Rejonowego w (...) z dnia 21 lutego 2017r. sygn. akt IC 1809/15 wraz z uzasadnieniem, k. 67 – 76,
- częściowo zeznania świadka A. N., k. 96v. i e-protokół,
- częściowo zeznania świadka J. N. (1), k. 97 i e-protokół,
- częściowo zeznania świadka K. N., k. 97v. i e-protokół,
- przesłuchanie powódki, k. 100 – 101 i e-protokół,
- przesłuchanie pozwanej, k. 101 i e-protokół,

Podczas pobytu w sanatorium powódka poznała C. J., z którym zamieszkała w P.. W tym czasie relacje rodzinne były poprawne, pozwana wraz z matką odwiedzały się, często zdarzało się, że powódka przyjeżdżała do W. na wizyty lekarskie, pozwana następnie odwoziła ją do P..

dowód :

- przesłuchanie pozwanej, k. 101 i e-protokół,

W dniu 20 października 2011 roku powódka zaciągnęła w (...) Bank (...) S.A. kredyt w wysokości 39.294,50 zł w tym 35.000 zł z przeznaczeniem na cele konsumpcyjne. Tego samego dnia powódka przelała kwotę 35.000 zł na rachunek bankowy pozwanej i jej męża, następnie począwszy od listopada 2011 roku do października 2013 roku powódka regularnie dokonywała spłat rat kredytu. W dniu 3 listopada 2011r. pozwana wraz z mężem dokonali zakupu samochodu osobowego marki F. (...) za kwotę 40.050 zł, a środki na zakup tego auta częściowo pochodziły z przelanej im przez powódkę kilka dni wcześniej kwoty 35.000 zł.

dowód :

- odpis wyroku Sądu Rejonowego w (...) z dnia 21 lutego 2017r. sygn. akt IC 1809/15 wraz z uzasadnieniem, k. 67 – 76,
- częściowo zeznania świadka A. N., k. 96v. i e-protokół,
- częściowo zeznania świadka J. N. (1), k. 97 i e-protokół,
- częściowo zeznania świadka K. N., k. 97v. i e-protokół,
- przesłuchanie powódki, k. 100 – 101 i e-protokół,
- przesłuchanie pozwanej, k. 101 i e-protokół,

Wcześniej, w 2011 roku powódka poręczyła wystawiony przez jej synów – J. N. (1) i A. N. weksel na rzecz (...) S.A. Pismem z dnia 18 sierpnia 2011 roku syndyk masy upadłości wierzyciela wekslowego (...) S.A. wezwał powódkę do wykupienia tego weksla poprzez zapłatę kwoty 19.884,97 zł w terminie do dnia 1 września 2011 roku. Wobec braku spłaty przedmiotowego zobowiązania Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym (...) w (...) pismem z dnia 29 marca 2012 roku zawiadomił powódkę o wszczęciu z tego tytułu postępowania egzekucyjnego. Wówczas powódka bezskutecznie prosiła córkę o pomoc w spłacie zadłużenia. Spowodowało to pogorszenie relacji między nimi. Pozwana miała bowiem za złe matce, że poręczyła powyższe zobowiązanie. Dodatkowo w trakcie jednego ze spotkań rodzinnych pozwana, w obecności braci, zaprzeczyła, by środki na zakup w listopadzie 2011 roku samochodu osobowego pochodziły z zaciągniętego przez matkę zobowiązania kredytowego. Od tego momentu relacje w rodzinie, zwłaszcza pomiędzy powódką i pozwaną, ulegały systematycznemu pogorszeniu. W mieszkaniu stron dochodziło do co raz liczniejszych nieporozumień i kłótni, miały miejsce liczne interwencje policji, w większości przypadków osobą zgłaszającą była powódka.

dowód :

- odpis wyroku Sądu Rejonowego w (...) z dnia 21 lutego 2017r. sygn. akt IC 1809/15 wraz z uzasadnieniem, k. 67 – 76,
- częściowo zeznania świadka A. N., k. 96v. i e-protokół,
- częściowo zeznania świadka J. N. (1), k. 97 i e-protokół,
- częściowo zeznania świadka J. N. (2), k. 97v. i e-protokół,
- częściowo zeznania świadka K. N., k. 97v. i e-protokół,
- przesłuchanie pozwanej, k. 101 i e-protokół,

Z uwagi na nawarstwiający się problemy finansowe, powódka od dnia 9 września 2011 roku pozostawała pod opieką (...) sp.j. (...) w W. z uwagi na zdiagnozowane u niej organiczne zaburzenia depresyjne. Pozostawała także pod opieką specjalistów z uwagi na chorobę wieńcową, niedoczynność tarczycy i schorzenia kręgosłupa.

dowód :

- zaświadczenie z dnia 3 marca 2017r., k. 19,
- dokumentacja medyczna powódki, k. 20 – 38,

Pismem z dnia 7 grudnia 2012 roku powódka złożyła oświadczenie o odwołaniu uczynionej na rzecz pozwanej darowizny nieruchomości położonej w W. przy ul. (...) dokonanej aktem notarialnym z dnia 19 sierpnia 2008 roku w Kancelarii Notarialnej w W. przed notariuszem J. S., dla której Sąd Rejonowy w (...) Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą (...). W uzasadnieniu powódka wskazała na dopuszczenie się przez pozwaną wobec darczyńcy rażącej niewdzięczności uzasadniającej odwołanie darowizny, polegającej m.in. na : żądaniu regulowania przez darczyńcę należności za korzystanie z lokalu, obciążeniu jej kosztami wymiany stolarki okiennej w pokoju zajmowanym przez powódkę, odmowie zwrotnego wydania pokoju stanowiącego przedmiot służebności osobistej, a nadto wywoływaniu kłótni, artykułowaniu licznych pretensji i zarzutów, pouczeniu, obrażaniu i ingerowaniu w jej życie osobiste, co w sposób istotny uniemożliwiało powódce spokojne korzystanie z lokalu. Powódka wskazywała nadto, że zachowanie pozwanej wobec jej osoby spowodowało istotne pogorszenie stanu zdrowia fizycznego i psychicznego darczyńcy. Dodatkowo zarzuciła, że pozwana nie uregulowała ani jednej raty z kredytu zaciągniętego przez powódkę na sfinansowanie zakupu samochodu dla pozwanej i jej męża, które to obciążenie stanowi istotne uszczuplenie budżetu powódki. W piśmie tym powódka wezwała pozwaną do dokonania czynności przeniesienia własności nieruchomości z powrotem na rzecz powódki.

dowód :

- odwołanie darowizny z dnia 7 grudnia 2012r., wraz z potwierdzeniem nadania, k. 8 – 9,

W tym czasie powódka dosyć często przebywała u swojego przyjaciela C. J. w P.. Bardzo często po jej powrocie do W. między nią i córką dochodziło do kłótni, w szczególności na tle wykonywania służebności mieszkania i S. N. wystąpiła do Sądu Rejonowego w (...)z powództwem przeciwko D. M. o wydanie jej pokoju stanowiącego przedmiot jej służebności osobistej ustanowionej w § 5 umowy darowizny z dnia 19 sierpnia 2008 roku. Wyrokiem z dnia 6 czerwca 2017 roku Sąd Rejonowy w (...)w sprawie sygn. akt IC 2556/16 nakazał pozwanej D. M. wydanie do rak powódki S. N. pokoju po lewej stronie od wejścia do lokalu mieszkalnego położonego w W. przy ul. (...) do dożywotniego i bezpłatnego zamieszkiwania.

dowód :

- odpis wyroku Sądu Rejonowego w (...) z dnia 6 czerwca 2017r. wraz z uzasadnieniem, sygn. akt IC 2556/16, k. 11 – 16,
- zeznania świadka A. N., k. 96v. i e-protokół,
- zeznania świadka J. N. (1), k. 97 i e-protokół,

W 2015 roku powódka wystąpiła nadto do Sądu Rejonowego w (...) z pozwem przeciwko D. M. o zapłatę kwoty 21.947,28 zł wraz z odsetkami ustawowymi tytułem spłaconych przez powódkę rat kredytu zaciągniętego w kwocie 39.294,50 zł, z którego część w kwocie 35.000 zł przekazała pozwanej i jej mężowi na zakup samochodu. Sąd Rejonowy w (...) wyrokiem z dnia 21 lutego 2017 roku w sprawie sygn. akt IC 1809/15 powództwo oddalił.

dowód :

- odpis wyroku Sądu Rejonowego w (...) z dnia 21 lutego 2017r. sygn. akt IC 1809/15 wraz z uzasadnieniem, k. 67 – 76,

Konflikt między stronami systematycznie eskalował. Komisariat (...) Policji w W. prowadził także postępowanie przygotowawcze przeciwko D. M. i T. M. podejrzanych o to, że w dniu 25 stycznia 2016 roku w W. woj. (...), działając wspólnie i w porozumieniu ograniczając swobodę ruchu pokrzywdzonej poprzez przytrzymanie jej obiema rękoma za ramiona i klatkę piersiową dokonali jej pobicia poprzez uderzenia ręką w okolice głowy i klatki piersiowej, w wyniku którego doznała ona obrażeń w postaci urazu głowy po stronie prawej, urazu żuchwy, bolesności prawego kąta żuchwy, bolesności mięśni ramienia lewego bez wylewów podskórnych, wynacznienia podskórnego przedniej ściany klatki piersiowej w linii środkowo – obojczykowej lewej wielkości 3-4c, które to obrażenia naruszały czynność narządu ciała na okres poniżej dni 7 działając tym samym na szkodę S. N., tj. o czyn z art. 158 § 1 k.k. i art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. Prokuratura Rejonowa w (...) postanowieniem z dnia 6 marca 2017 roku w sprawie PR 1 Ds. (...)2016 umorzyła dochodzenie wobec braku danych dostatecznie uzasadniających popełnienie zarzucanego czynu.

dowód :

- odpis postanowienia Prokuratury Rejonowej w (...) z dnia 6 marca 2017 roku, PR 1 Ds. (...)2016, k. 17 – 18,
- przesłuchanie powódki, k. 100 – 101 i e-protokół,
- przesłuchanie pozwanej, k. 101 i e-protokół,

Pozwana wyprowadziła się z darowanego lokalu wraz z rodziną w 2017 roku. W tym czasie w mieszkaniu tym zamieszkała ponownie powódka, która do tego momentu zamieszkiwała wraz ze swoim przyjacielem C. J., który zmarł. Pozwana wraz z rodziną obecnie zamieszkuje w odrębnym mieszkaniu, które zakupiła w drodze kredytowania. Przychodzi do lokalu zajmowanego przez powódkę jedynie w celu spisania stanu liczników. Zdarzało się, że pozwana robiła zdjęcia, gdy matka korzystała z łazienki bądź kuchni. Wraz powódką w mieszkaniu tym zamieszkuje starszy mężczyzna, który wynajmuje część mieszkania, często przebywa on w pracy albowiem pracuje w systemie czterozmianowym, zaś w czasie weekendów nie przebywa w mieszkaniu. Powódka pozostaje z nim w poprawnych relacjach, rozmawiają ze sobą, wspólnie piją kawę.

dowód :

- częściowo zeznania świadka A. N., k. 96v. i e-protokół,
- częściowo zeznania świadka J. N. (1), k. 97 i e-protokół,
- częściowo zeznania świadka J. N. (2), k. 97v. i e-protokół,
- częściowo zeznania świadka K. N., k. 97v. i e-protokół,
- przesłuchanie powódki, k. 100 – 101 i e-protokół,

- przesłuchanie pozwanej, k. 101 i e-protokół,

(...) powódki sporadycznie odwiedzają matkę w W., ostatnio miało to miejsce w grudniu 2018 roku.

dowód :

- zeznania świadka A. N., k. 96v. i e-protokół,

- zeznania świadka J. N. (1), k. 97 i e-protokół,

- zeznania świadka J. N. (2), k. 97v. i e-protokół,

Obecnie powódka zajmuje pokój objęty służebnością osobistą. Nie korzysta z kuchni, w zajmowanym pokoju posiada lodówkę i turystyczną kuchenkę, z których korzysta.

dowód :

- zeznania świadka A. N., k. 96v. i e-protokół,

- zeznania świadka J. N. (1), k. 97 i e-protokół,

- zeznania świadka J. N. (2), k. 97v. i e-protokół,

- zeznania świadka K. N., k. 97v. i e-protokół,

- przesłuchanie powódki, k. 100 – 101 i e-protokół,

Pozwana pozostaje w konflikcie ze swoimi braćmi – synami powódki.

dowód :

- zeznania świadka A. N., k. 96v. i e-protokół,

- zeznania świadka J. N. (1), k. 97 i e-protokół,

- przesłuchanie powódki, k. 100 – 101 i e-protokół,

Powódka utrzymuje się ze świadczenia emerytalnego w wysokości 3.700 zł miesięcznie.

dowód :

- przesłuchanie powódki, k. 100 – 101 i e-protokół,

Pozwana zatrudniona jest w charakterze (...), uzyskując z tego tytułu wynagrodzenie powyżej 2.000 zł brutto miesięcznie. Ponosi wydatki związane z utrzymaniem spornego lokalu w wysokości 560 zł miesięcznie.

dowód :

- przesłuchanie pozwanej, k. 101 i e-protokół,

Sąd zważył, co następuje :

Powództwo podlegało oddaleniu.

W myśl przepisu art. 898 § 1 k.c. darczyńca może odwołać darowiznę nawet już wykonaną, jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności, przy czym zwrot przedmiotu odwołanej darowizny powinien nastąpić

stosownie do przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu (art. 898 § 2 zdanie pierwsze k.c.). Stosownie zaś do treści przepisu art. 900 k.c. odwołanie darowizny następuje przez oświadczenie złożone obdarowanemu na piśmie.

Uprawnienie darczyńcy do odwołania darowizny ma charakter prawokształtujący i realizowane jest przez złożenie obdarowanemu oświadczenia woli darczyńcy w formie pisemnej zastrzeżonej dla celów dowodowych. Skuteczność odwołania darowizny pod kątem spełnienia przesłanki z art. 898 § 1 k.c. (wystąpienia rażącej niewdzięczności po stronie obdarowanego) może być poddana kontroli sądu w sprawie o zwrot przedmiotu darowizny albo o zobowiązanie obdarowanego do złożenia oświadczenia w przedmiocie przeniesienia własności rzeczy z powrotem na darczyńcę. Zgodnie bowiem z ugruntowanym już stanowiskiem judykatury (por m. in.: wpisana do księgi zasad prawnych uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 1967 roku, sygn. akt III CZP 32/66, OSNC 1968/12/99, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 1995 roku, sygn. akt I CRN 152/95, Lex 24658) samo odwołanie darowizny wywołuje jedynie skutek obligacyjny (powstaje wówczas jedynie obowiązek zwrotu przedmiotu darowizny stosownie do przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu), nie rodzi natomiast skutku rzeczowego (a więc nie powoduje przejścia własności nieruchomości z obdarowanego na darczyńcę). Dla osiągnięcia skutku rzeczowego konieczne jest powrotne przeniesienie własności darowanej nieruchomości, przy czym nastąpić to powinno w drodze umowy. Jeżeli jednak do zawarcia umowy nie dojdzie darczyńca powinien wystąpić z powództwem o zobowiązanie obdarowanego do złożenia oświadczenia woli o przeniesieniu własności rzeczy z powrotem na darczyńcę. Prawomocne orzeczenie sądu stwierdzające obowiązek strony do złożenia oznaczonego oświadczenia woli zastępuje to oświadczenie (art. 64 k.c. oraz art. 1047 k.p.c.). Z takim też żądaniem wystąpiła powódka w niniejszej sprawie. Podkreślenia jednak wymaga, iż do skutecznego wzruszenia stosunku prawnego wykreowanego umową darowizny dojść może jedynie wówczas gdy spełniona zostanie przesłanka określona w przepisie art. 898 § 1 k.c. – a zatem gdy zachodzi takie zachowanie obdarowanego w stosunku do darczyńcy, które nosi znamiona niewdzięczności i to niewdzięczności w kwalifikowanej formie, bo niewdzięczności „rażącej”. Obwarowanie to podyktowane jest faktem, iż odwołanie darowizny jest wyjątkiem od obowiązującej zasady trwałości i dotrzymywania umów.

Spór w niniejszej sprawie sprowadzał się do tego, czy pozwana swoim zachowaniem dopuściła się „rażącej niewdzięczności” w stosunku do powódki. Analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego jednoznacznie wskazuje na konflikt toczący się pomiędzy nimi. Zważyć należy, że jakkolwiek początkowo dotyczył on drobnych spraw życia codziennego, nieporozumień na tle wspólnego zajmowania mieszkania, w istocie eskalował w wyniku nieporozumień na tle finansowym. Z przeprowadzonego postępowania dowodowego w sposób jednoznaczny wyłania się obraz konfliktu w rodzinie stron, który zaistniał w momencie, gdy powódka, która poręczyła wystawiony przez jej synów – J. N. (1) i A. N. weksel na rzecz (...) S.A., wezwana została do wykupu weksla, a następnie prowadzone było wobec niej postępowanie egzekucyjne. Wówczas nasileniu uległy nieporozumienia między rodzeństwem, braćmi a pozwaną, na tle finansowym. Eskalował wówczas także konflikt na tle sfinansowania przez powódkę zakupu samochodu dla pozwanej. I to właśnie od tego momentu zaczął się ciąg zdarzeń skutkujący odwołaniem przez powódkę darowizny uczynionej na rzecz pozwanej w 2008 roku. Jak wynika z przesłuchania pozwanej, strony wspólnie zamieszkiwały jedynie przez okres około roku po dokonaniu darowizny, następnie powódka wyprowadziła się z mieszkania i zamieszkała ze swoim przyjacielem C. J., z którym mieszkała do jego śmierci w 2017 roku. W tym czasie powódka co jakiś czas pojawiała się na kilka dni w mieszkaniu, generując liczne nieporozumienia i scysje. Wówczas także inicjowała kolejne sprawy sądowe, w tym o wydanie przedmiotu objętego służebnością osobistą. Pozwana słuchana w charakterze strony wskazywała, że powódka praktycznie cały czas miała dostęp do pokoju objętego służebnością, nawet gdy sporadycznie przyjeżdżała do mieszkania. Z czasem to właśnie powódka zaczęła zamykać ten pokój na klucz, uniemożliwiając córce i jej rodzinie jakkolwiek dostęp do tej części mieszkania. Eskalacja kolejnych nieporozumień spowodowała niechęć powódki zarówno do córki, jak i jej męża. Konflikt wówczas zaczął przybierać na sile. Miały miejsce interwencje policji, doniesienia o rzekomym pobiciu, liczne awantury, a w końcu i wszczęcie procedury "Niebieskiej karty" z uwagi na przemoc w rodzinie. Sytuacja ta doprowadziła do tego, że w spory rodzinne zostały zaangażowane organy ścigania. Znamiennym przy tym jest, że osobą zgłaszającą w większości przypadków była właśnie powódka. To właśnie ona zaczęła zarzucać, że pozwana wraz z mężem wyzywają ją, ubliżają jej, zabierają jej rzeczy osobiste, w tym protezę zębową, części garderoby, przedmioty codziennego użytku (łyżki, ścierki), uniemożliwiają przygotowywanie posiłków i korzystanie z części wspólnych mieszkania, doprowadzając do

eskalacji nieporozumień w domu stron. Świadkowie słuchani w sprawie, a to : A. N., J. N. (1), J. N. (2) i K. N. w swoich zeznaniach w sposób szczególnie akcentowali kwestię konfliktu powstałego na tle finansowym. Zdaniem Sądu to właśnie ta okoliczność w znacznej mierze przesądziła o pogorszeniu wzajemnych relacji stron i ostatecznie doprowadziła do odwołania przez powódkę uczynionej na jej rzecz darowizny. Drobne bowiem nieporozumienia na tle wspólnego zamieszkiwania, zwłaszcza w sytuacji, gdy powódka w istocie w mieszkaniu tym nie przebywała na stałe przez okres około 10 lat, a ostatecznie wyprowadzenie się pozwanej wraz z rodziną do innego mieszkania po ponownym zamieszkaniu matki w spornym lokalu nie mogło doprowadzić do tak silnego skonfliktowania. Zdaniem Sądu wszystkie okoliczności podnoszone przez powódkę, a odnoszące się do niewłaściwego zachowania pozwanej i jej męża wobec osoby powódki, jakkolwiek w istocie mogły mieć miejsce, to jednakże wynikały właśnie z konfliktu na tle finansowym i ingerowania braci pozwanej w relacje stron i ostatecznego opowiedzenia się po stronie matki, co doprowadziło do wystąpienia przez powódkę z przedmiotowym powództwem.

Odwołując się do orzecznictwa Sądu Najwyższego wskazać należy, że o istnieniu lub nieistnieniu podstaw do odwołania darowizny z powodu rażącej niewdzięczności decydują w każdym przypadku konkretne okoliczności, rozważane na tle zwyczajów panujących w określonych środowiskach społecznych, które nie wykraczają poza wypadki życiowych konfliktów (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2005 r., I CK 112/05). Każdy przypadek powinien być rozważony indywidualnie. Znamion rażącej niewdzięczności nie wyczerpują z reguły czyny nieumyślne obdarowanego, drobne czyny nawet umyślne, ale niewykraczające, w określonych środowiskach poza zwykłe konflikty życiowe, rodzinne, jak też wywołane zachowaniem się, czy działaniem darczyńcy. Rażąca niewdzięczność odnosi się do takiego zachowania obdarowanego, które było skierowane przeciwko darczyńcy świadomie i w nieprzyjaznym zamiarze, krzywdzące darczyńcę, długotrwałe i uporczywe. Tylko rażąca niewdzięczność, nie zaś każda niewdzięczność, może być w świetle art. 898 § 1 k.c. podstawą odwołania darowizny. Istotna jest także przyczyna konfliktu między stronami, dlatego też niezbędna jest analiza motywów określonych zachowań obdarowanego, w tym zwłaszcza tego, czy zachowania jego nie są powodowane czy wręcz prowokowane przez darczyńcę (por.m.in. wyrok SN z 30 września 1997 r., III CKN 170/97, LEX nr 50614).

Mając na uwadze powyższe analizie poddać należało zachowanie pozwanej wobec matki. Dla oceny i kwalifikacji zachowania się pozwanej istotne są motywy jej postępowania. Zauważyć należy, że do istotnego pogorszenia relacji obdarowanej z matką doszło właśnie w 2011 roku, kiedy to pojawiły się problemy finansowe powódki wynikające z niewłaściwych decyzji biznesowych jej synów, dla których powódka podpisała zobowiązanie wekslowe. Problemy finansowe matki i w istocie wzajemne obarczanie się przez rodzeństwo winą za nie, spowodowały konflikt, który z czasem narastał. Zaangażowany w niego został także mąż pozwanej, który przestał być akceptowany zarówno przez powódkę jak i rodzeństwo pozwanej. .

Nie znalazły w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym potwierdzenia zarzuty, jakoby pozwana odmawiała matce pomocy, uporczywie uniemożliwiała jej korzystanie z części wspólnych, nie wyrażała zgody na wydanie przedmiotu służebności osobistej. Co więcej, zdaniem Sądu to właśnie zachowania powódki sprowadzały się do tego, że ostentacyjnie w obecności córki i jej rodziny nie korzystała ona z części wspólnych mieszkania, zagospodarowała nawet część zajmowanego przez nią pokoju, w taki sposób, by tam przygotowywać posiłki. Zmieniennym przy tym jest, że właśnie w celu uniknięcia pogorszenia już i tak trudnych wzajemnych relacji, pozwana wraz z mężem zaciągnęła kredyt na zakup odrębnej nieruchomości, do której przeprowadziła się wraz z rodziną, by uniknąć kolejnych oskarżeń pod swoim adresem ze strony matki. .

Odnosząc się zaś do wielu toczących się między stronami oraz z udziałem którejś ze stron postępowań sądowych nie sposób zauważyć, że skoro obie strony konfliktu wzajemnie się prowokowały do negatywnych zachowań, to postawa pozwanej nie może być uznana za rażąca niewdzięczność. Jakkolwiek pewne zachowania pozwanej nie mieszczą się w kategoriach wdzięczności jakiej zasadniczo należałoby wymagać od niej jako obdarowanej, to jednak nie sposób przypisać tym zachowaniom charakteru niewdzięczności rażącej, a tylko rażąca niewdzięczność, nie zaś każda niewdzięczność, może być w świetle art. 898 § 1 k.c. podstawą odwołania darowizny. Pod pojęciem rażącej niewdzięczności podpada tylko takie zachowanie obdarowanego które, oceniając rzecz rozsądnie, musi być uznane za wysoce niewłaściwe i krzywdzące darczyńcę oraz musi się cechować znacznym natężeniem złej woli.

Tymczasem konflikty, do których dochodziło i dochodzi pomiędzy stronami, wskazują na brak porozumienia w zakresie korzystania z mieszkania, jednakże odwołanie uczynionej na rzecz pozwanej darowizny nie może stanowić swego rodzaju antidotum na te problemy. Zaznaczyć w tym miejscu należy, że zasadniczą przyczyną złożenia przez powódkę oświadczenia w przedmiocie odwołania darowizny, nie jest szczególna niewdzięczność pozwanej, tylko chęć odzyskania darowanej nieruchomości i „pozbycia się z niej pozwanej” na co w swoich zeznaniach wskazywał świadek A. N..

Konstruując stan faktyczny w niniejszej sprawie Sąd oparł się na dowodach z dokumentów zaofiarowanych przez strony, których autentyczności i wiarygodności żadna ze stron nie kwestionowała. Pomocnymi były także dokumenty zawarte w aktach toczących się między stronami lub z ich udziałem postępowań sądowych. Istotne okazały się także zeznania słuchanych w sprawie świadków, a to : A. N., J. N. (1), J. N. (2) i K. N. oraz przesłuchanie stron.

Sąd częściowo dał wiarę zeznaniom tych świadków albowiem nie mieszkali oni ze stronami na co dzień, sporadycznie bywali w domu stron, nie byli zatem naocznymi świadkami zachowań stron wobec siebie i przyczyn obecnie panujących relacji. W swoich zeznaniach wskazywali oni na fakt zaistnienia konfliktu w rodzinie, którego podłożem były problemy finansowe powódki, jakie powstały w związku z zobowiązaniem wekslowym udzielonym braciom przez matkę. Wskazywali, że „od tego momentu zaczęła się wojna”. Sąd do zeznań tych podszedł ze szczególną ostrożnością wobec skonfliktowania świadków z pozwaną, a nadto ich osobistego interesu w rozstrzygnięciu niniejszego sporu mając na względzie, że to właśnie działania świadków A. N. i J. N. (1) wpłynęły negatywnie na sytuację finansową powódki i w istocie rozpoczęły trwający od kilku lat konflikt. Pozwana słuchana w charakterze strony wskazywała, że powódka, która przez 10 lat nie zamieszkiwała wraz z nią, przyjeżdżała do W. w różnych nastrojach, ale większość konfliktów miała miejsce w sytuacji, gdy była ona buntowana przez braci.

Konkludując wskazać należy, że Sąd, dokonując analizy zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, nie dopatrywał się istnienia jakichkolwiek obiektywnych przejawów rażącej niewdzięczności pozwanej (działań czy zaniechań godzących w dobra powódki). Konsekwencją takiej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego było uznanie roszczenia powódki za nieuzasadnione, co skutkowało oddaleniem powództwa w całości (pkt I wyroku).

Jednocześnie mając na uwadze trudną sytuację zdrowotną i finansową powódki, mimo przegrania przez nią procesu, Sąd na podstawie art. 113 ust. 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz. U. 2019, poz. 785 ze zm.) nie obciążył powódki kosztami procesu (punkt II wyroku).